Klauwaandoeningen behoren tot de voornaamste knelpunten op een melkveebedrijf. Omdat meerdere factoren de klauwgezondheid beïnvloeden, is het behoud van een gezonde klauw niet eenvoudig. Veeteelt buigt zich in de serie klauwen over vijf onderwerpen: voeding, fokkerij, voetbaden, bekapping en huisvesting.

Arie Hamoen: 'Veehouders moeten d e rol van fokkerij niet overschatten'

Fokken op gez onde klauwen

Er zijn voor veehouders in Vlaanderen en Nederland voldoende fokwaarden om via fokkerij de klauwgezondheid te verbeteren. Dat stelt CRV-hoofdinspecteur Arie Hamoen. Zweedse veehouders verkeren in een luxepositie: zij beschikken over een index klauwgezondheid.

Wie op gezonde klauwen wil fokken, kan het best selecteren op beengebruik. CRV-hoofdinspecteur Arie Hamoen stelt het heel simpel: 'Als een koe geen gezonde klauwen heeft, dan loopt ze niet goed. Samen met stand benen achteraanzicht en klauwhoek is er voor veehouders voldoende informatie om de klauwen te verbeteren.'

Volgens Hamoen is de gemiddelde hoek die de klauw met de vloer maakt op dit moment 45 graden (score 5 op het formulier van de inspecteur). De vorm van de klauw van de Nederlands/Vlaamse koeien is dus perfect? 'Wat klauwgezondheid betreft is er nog veel te winnen, maar dan vooral op het gebied van milieu. Binnen de exterieurkenmerken zijn de kenmerken die onder beenwerk vallen het minst erfelijk, de erfelijkheidsgraden liggen tussen de 0,10 en 0,15. Veehouders moeten de rol van fokkerij niet overschatten, op korte termijn zijn voeding en klauwverzorging zeker zo belangrijk.'

Verschil in klauwhoogte

Klauwen zijn via fokkerij lastiger te verbeteren dan bijvoorbeeld de uier, omdat er enerzijds meer variatie is in milieu (vloersoort, wel of geen beweiding et cetera) en omdat anderzijds de kenmerken moeilijker te scoren zijn. Is dat reden om extra of andere kenmerken te ontwikkelen? 'Er is wel eens gesproken over het scoren van de binnen- en buitenklauw. Voor een goede klauwgezondheid is het belangrijk dat die gelijk zijn in hoogte. Maar het scoren ervan heeft geen meerwaarde, omdat de score stand benen achteraanzicht hetzelfde effect geeft. Koeien met een 9 voor dit kenmerk staan automatisch recht op de klauwen. Die fok je door stieren te gebruiken met 110 of hoger.'

In tegenstelling tot beengebruik en stand benen achteraanzicht (waarbij geldt: hoe hoger, hoe beter) is klauwhoek een optimumkenmerk. 'Gemiddeld genomen is het nog wel verstandig om stieren te gebruiken die duidelijk boven de 100 scoren, maar niet extreem. Als een koe op de tenen gaat lopen, is dat ongunstig voor de drukverdeling.'

Geldt voor stand benen zijaanzicht hetzelfde? 'Ja, ook daar geldt een optimum. Er zijn weleens stemmen opgegaan dat de benen intussen te recht worden, maar de cijfers geven dat nog niet aan. Bij de laatste basisaanpassing in 2005 is er niet meer dan één punt gecorrigeerd.'

De beschikbare indexen beengebruik, beenstand achteraanzicht en klauwhoek mogen in Vlaanderen en Nederland weliswaar voldoende houvast bieden om de klauwgezondheid te verbeteren, de Zweedse veehouders beschikken over een extra kengetal. Sinds 2006 berekent Viking Genetics (voorheen Svensk Avel) in Zweden voor veehouders de index klauwgezondheid. Deze informatie komt niet via de bedrijfsinspectie, maar via de klauwverzorgers. Zij hebben hiervoor extra training gevolgd en in Zweden is de gegevensverzameling goed op orde.

Klauwverzorgers scoren klauwen

Het brein achter de index is Christer Bergsten, onderzoeker aan de Zweedse landbouwuniversiteit. Hij werkte er vijftien jaar aan en stak veel energie in het stimuleren van de klauwverzorgers. 'Klauwverzorgers worden door de veehouder per koe betaald en zijn zakelijk, ze zitten in eerste instantie niet te wachten op deze extra handeling. Maar ze willen de veehouders ook graag service verlenen en weten inmiddels dat er vanuit de veehouders vraag is naar deze informatie.'

Het scoren van klauwen gaat via een simpel systeem, waarbij een formulier wordt ingevuld met daarop de symptomen van mortellaro/stinkpoot, hoornslijtage/dubbele zool, zoolbloedingen/klauwbevangenheid en zoolzweer. Op het formulier geeft de klauwverzorger, of degene die hem assisteert met het ophalen van koeien, de mate van ernst aan.

Celsiusbloed

Elke klauwverzorger werkt volgens hetzelfde principe. 'Dat is een voorwaarde voor succes. In de Verenigde Staten hebben klauwverzorgers veel eigen manieren van beoordelen, waardoor die informatie voor fokwaardeschatting onbruikbaar is', zegt onderzoeker Bergsten. Hans Stålhammar – werkzaam voor Viking Genetics – weet dat de zonen van Celsius in Zweden hoog scoren voor klauwgezondheid. 'Een van zijn zonen, Gubbilt, scoort het hoogst voor dit kenmerk. Bij de zonen van Addison valt op dat zij in Zweden laag scoren voor benen, maar toch nog bovengemiddeld voor klauwgezondheid.' Kortom, de relatie tussen benen en klauwgezondheid loopt niet één op één. Voor een betrouwbare index zijn volgens Stålhammar van ten minste veertig dochters per stier gegevens nodig. 'Daaraan voldoen we. Gemiddeld worden er in Zweden elke maand 15.000 koeien gescoord. De index komt zes maanden na de eerste productiefokwaarde van een stier beschikbaar.'

In Nederland is inmiddels een aantal initiatieven van de grond gekomen om klauwen te scoren, zoals bij AB Oost en de GD. Dick Koorn, accountmanager bij CRV, geeft aan: 'Recent zijn de eerste gegevens onderzocht. Er is nog het nodige te uniformeren, zoals de variatie bij klauwbekappers in de registratie. Maar als het doorgaat en er komen nog meer bedrijven, dan zal op termijn ook de fokwaardeschatting volgen.' Dit betekent volgens Koorn niet meteen dat er een officiële fokwaarde klauwgezondheid is. Arie Hamoen: 'Directe informatie over klauwgezondheid is de beste informatie, dat is waar. Maar het is de vraag of de extra kosten van registratie opwegen tegen een verbetering die voor een groot deel ook met fokwaarden beenstand achteraanzicht en beengebruik kan worden bereikt.'

Tijmen van Zessen

Wouter Verhoef: 'Zonder goede klauwen geen oude koe'

'Een koe kan nog zo'n mooi frame en mooie uier hebben, als haar klauwen en benen niet goed zijn, wordt ze niet oud. Het is van belang dat de koe goed stapt', vertelt Wouter Verhoef uit Nijkerk. Samen met zijn broer Hein melkt hij 130 zwartbonten met een rollend jaargemiddelde van 9045 kg melk, 4,60% vet en 3,67% eiwit. Bij de stierkeuze is beengebruik een van de belangrijkste kenmerken, al hanteert hij er geen ondergrens voor. 'We zien voor beenwerk wel het liefst 110 op papier, maar bij de stierkeuze werken we met de onderbalk. Die moet goed passen bij het keuringsrapport van de koe.'

Op dit moment insemineert Verhoef zijn koeien met stieren als Roumare, Support, Stylist en Orcival, in het verleden gebruikte hij veel Lord Lily. Het onderdeel beenwerk lag bij de laatste bedrijfsinspectie op 83 punten. 'Maar dat is niet alleen het resultaat van fokkerij, ook voeding en de omgeving dragen daaraan bij.'